

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою університету
протокол № 11 від 26 червня 2024 р.
уведено в дію наказом ректора
№ 57 від 28 червня 2024 р.

Ректор

Олег ШЕРЕМЕТ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Галузь знань – Освіта / Педагогіка

Спеціальність – 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Освітню програму введено в дію з
1.09.2024 року

ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ
Змін до освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»

ПОГОДЖЕНО

Кафедра педагогіки і методика викладання історії
та суспільних дисциплін

Протокол № 13 від 8 травня 2024 р.

Зав.кафедри _____ Тамара ЯНЧЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Вчена рада ННІ історії та соціогуманітарних
дисциплін імені О.М. Лазаревського

Протокол № 10 від 31 травня 2024 р.

Голова Вченої ради _____ Андрій КАТОЛИК

Розроблено проєктною групою у складі:

1. Кулик Ірина Олександрівна – гарант освітньої програми, керівник проєктної групи, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
2. Янченко Тамара Василівна – член проєктної групи, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
3. Петреченко Ірина Євгенівна – член проєктної групи, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
4. Ясновська Людмила Василівна – член проєктної групи, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
5. Шелест О.О. – директор спеціалізованої загальноосвітньої середньої школи № 1 з поглибленим вивченням іноземних мов м. Чернігова.
6. Мартиненко Владислава – здобувачка освіти за ОП «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)».

Зовнішні рецензенти:

1. Шелест О.О. – директор спеціалізованої загальноосвітньої середньої школи № 1 з поглибленим вивченням іноземних мов м. Чернігова.
2. Гаєвська Л.О. – начальник відділу освіти, молоді, спорту, культури і туризму Михайло-Коцюбинської селищної ради.
3. Павленко Л.А. – консультант Центру професійного розвитку педагогічних працівників Чернігівської міської ради, кандидат історичних наук, доцент.
4. Чеботар Н.І. – директор Комунального закладу Мньовська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Михайло-Коцюбинської селищної ради.

Відомості про перегляд ОПП Вченою радою університету

Дата перегляду та внесення змін, номер протоколу	31.08.2020 Протокол № 1	30.06.2021 Протокол № 10	26.06.2024 Протокол № 11	
Підпис				
ПІБ гаранта	Янченко Т.В.	Янченко Т.В.	Кулик І.О.	Кулик І.О.

ОБҐРУНТУВАННЯ
змін до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія та
громадянська освіта)
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Зміни до освітньо-професійної програми (ОПП) «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), затверджені рішенням Вченої ради Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка від 26 червня 2024 р., протокол № 11, зумовлені необхідністю узгодження змісту освітньо-професійної програми із новими нормативними документами, які регулюють питання змісту освіти за спеціальністю (зокрема, наказом МОН від 04.03.2024 р. «Про затвердження Переліку предметних спеціальностей спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)»).

Під час реалізації ОПП упродовж 2023 – 2024 н. р., за результатами опитувань, зустрічей (очних і дистанційних), робочих нарад, засідань кафедри, робоча група отримала відгуки від здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, представників академічної спільноти, стейкхолдерів, роботодавців із побажаннями змін та уточнень до діючої ОНП.

Відповідно були внесені зміни у наступні розділи:

1. Загальна інформація: враховано освітній компонент громадянська освіта.
2. Мета ОПП.
3. Характеристика ОПП, а саме: особливості програми включено компонент громадянська освіта
4. Доповнено та уточнено деякі фахові та загальні компетентності і відповідно програмні результати навчання, зокрема: ЗК 7, ЗК 8, ФК 2, ФК 5, ФК 9, ПРН 1, ПРН 7, ПРН 11, ПРН 14). Змінено обсяг освітніх компонентів ОПП. Включено новий обов'язковий компонент «Методичні засади громадянської освіти у профільній школі». Відбувся перерозподіл кількості кредитів між змістовими компонентами. Було зменшено кількість кредитів на навчальні дисципліни «Актуальні проблеми педагогіки» (на 1 кредит) та «Методика навчання історії у профільній школі» (на 1 кредит) та ОК «Підготовка та захист кваліфікаційної роботи» (на 1 кредит). Це дозволило запровадити новий обов'язковий компонент на 3 кредити.
5. Уточнено структурно-логічну схему ОПП, матриці відповідності програмних компетентностей обов'язковим компонентам освітньої програми та програмних результатів навчання обов'язковим компонентам освітньої програми.

Гарант ОПП «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
доцент кафедри педагогіки і методики
викладання історії та суспільних дисциплін
Національного університету «Чернігівський
колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
кандидат педагогічних наук

Ірина КУЛИК

1 – Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, 14013. Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського, м. Чернігів, проспект Миру, 13, 14000.
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Магістр, магістр середньої освіти, вчитель історії та громадянської освіти закладу загальної середньої освіти
Офіційна назва програми	Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Тип диплома та обсяг програми	Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік 4 місяці
Наявність акредитації	Акредитована Термін дії сертифіката – 1.07.2027 р.
Цикл/рівень	НРК України – 7 рівень. FQ-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень
Передумови	Наявність ступеня бакалавра, магістра, ОКР спеціаліста за умови успішного проходження вступних випробувань
Мова(и) викладання	Програма викладається українською мовою
Термін дії освітньої програми	1 рік 4 місяці
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://inst-hist.chnpu.edu.ua/osvitni-programy/
2 – Мета освітньої програми	
Забезпечити набуття здатності розв’язувати складні задачі і проблеми у процесі професійної педагогічної діяльності у закладах освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта).	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність – 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Загальна підготовка (13,3%), професійна підготовка (86,7%). Нормативні навчальні дисципліни – 73,3%, дисципліни вільного вибору студента – 26,7%. Практична підготовка – 24,5% (22 кредити ECTS).
Орієнтація освітньої програми	Програма є професійно орієнтованою і спрямована на формування компетентностей майбутніх учителів

	історії закладів загальної середньої освіти.
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	Акцент на набутті компетентностей, пов'язаних з навчанням історії у профільній школі, використанні та здійсненні інновацій у професійній діяльності. Ключові слова: освіта, педагогіка, середня освіта, заклад загальної середньої освіти, учитель історії, історія, громадянська освіта.
Особливості програми	Міждисциплінарний характер освітньої програми, поєднання дисциплін загальнонаукового, педагогічного та історичного спрямувань; наявність достатнього переліку вибіркових дисциплін, що дає можливість здобувачеві сформувати власну траєкторію навчання; синергія теоретичної та практичної підготовки. Освітня програма реалізується з використанням сучасних методів навчання і дозволяє отримати знання з педагогічних дисциплін, актуальних проблем української та світової історії та історіографії XX – XXI ст., історичного краєзнавства і формувати вміння застосовувати ці знання у професійній педагогічній діяльності під час уроків історії, громадянської освіти та в позаурочній діяльності. Це дозволило зорієнтувати освітню програму на освітні інновації та практичну педагогічну діяльність учителя історії та громадянської освіти у старших класах закладів загальної середньої освіти, що є доцільним для фахівців-педагогів, які мають освітній ступінь «магістр». Практична підготовка передбачає проходження практик у закладах загальної середньої освіти, що сприяє формуванню у майбутніх учителів історії та громадянської освіти професійних компетентностей.
4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Згідно з Національним класифікатором професій ДК 003:2010 фахівці, що здобули вищу освіту другого (магістерського) рівня за освітньою програмою «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)», можуть займати посади: 2320 – вчитель закладу загальної середньої освіти.
Подальше навчання	Продовження навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою набуття ступеня доктора філософії.

	Навчання упродовж життя для розвитку та самовдосконалення в науковій і професійній сферах діяльності, а також в інших споріднених галузях наукових знань: - освітні програми, дослідницькі гранти та стипендії, що містять додаткові наукові та освітні компоненти; - освітні програми, спрямовані на вирішення завдань послідовного підвищення професійного та загальноосвітнього рівнів, підвищення кваліфікації та перепідготовку фахівців відповідної кваліфікації.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Технології навчання розроблені на засадах інтерактивних і пошуково-дослідницьких підходів і методів підготовки майбутніх фахівців. Навчання проводиться у формі лекцій, практичних занять, семінарів, індивідуальних і групових консультацій, виконання завдань самостійної роботи, проходження практик. Передбачено навчання із застосуванням методик максимальної активізації студентів під час занять шляхом виконання навчальних та дослідницьких проєктів, творчих завдань, моделювання фрагментів освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, підготовки презентацій, рефератів, доповідей і повідомлень. Під час навчання акцент робиться на актуальних питаннях історичної науки, методики навчання історії у профільній школі, освітніх інновацій і практичної педагогічної діяльності. Стимулюється самонавчання здобувачів освіти, індивідуальні та групові завдання з метою формування навичок роботи у команді та самостійного пошуку вирішення проблеми.
Оцінювання	Застосовуються такі методи оцінювання з дисциплін соціально-гуманітарної, професійної та практичної підготовки: поточне оцінювання здійснюється шляхом виконання творчих і тестових завдань, контрольних робіт, усного та письмового опитування, виступів (доповідей), презентацій тощо. Підсумкове оцінювання здійснюється на підставі результатів поточного контролю за національною системою та системою ECTS (залік, екзамен), результати підсумкової атестації оцінюються за національною системою оцінок та системою ECTS, проходження практик – за національною системою та

	системою ECTS. Оцінювання здобувачів вищої освіти дозволяє виявити ступінь досягнення ними програмних результатів навчання. Критерії та методи оцінювання, а також критерії виставлення оцінок доводяться до відома студентів на першому занятті з кожної навчальної дисципліни. Оцінювання здобувачів вищої освіти є прозорим та проводиться відповідно до встановлених процедур.
6 – Програмні компоненти	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні задачі та проблеми у галузі Освіта/Педагогіка, пов'язані з професійною діяльністю учителя історії, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій при організації освітнього процесу.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність цінувати українську культуру і мультикультурність у суспільстві, діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку. ЗК 2. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення. ЗК 3. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді з урахуванням гендерних аспектів, аспектів соціальної та етичної відповідальності. Здатність до прийняття ефективних рішень, мотивування людей до досягнення спільної мети та відповідального ставлення до професійних обов'язків. ЗК 4. Здатність до неперервного навчання, опанування нових знань та способів мислення з високим ступенем автономії. ЗК 5. Здатність до генерування нових науково-теоретичних і практико-спрямованих ідей, критичного осмислення проблем у галузі освіти, педагогіки, історії та на межі цих галузей знань, до пошуку ефективних шляхів виявлення та розв'язання проблем, пов'язаних з професійною педагогічною діяльністю у різних середовищах. ЗК 6. Здатність ефективно використовувати усно/письмово державну мову в усіх сферах суспільного життя, іноземну мову для професійного спілкування та розуміння іншомовних професійних текстів. ЗК 7. Здатність виявляти ініціативу у професійній сфері, проводити інноваційну діяльність, управляти робочими або навчальними процесами, які є складними,

	непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів, уміння оцінювати власну професійну діяльність. ЗК 8. Розуміння ключових принципів демократії та їх ролі в громадянському суспільстві.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1. Здатність розуміти наукові здобутки у сфері освіти, педагогіки та історії, враховувати їх у професійній діяльності та запроваджувати в освітній процес закладів загальної середньої освіти. ФК 2. Здатність здійснювати наукові дослідження на засадах академічної доброчесності, опрацьовувати наукові та інформаційні джерела з педагогіки, історії та громадянської освіти, здатність до написання доповідей, статей, кваліфікаційних робіт. ФК 3. Здатність організовувати освітній процес у закладах загальної середньої освіти та управляти ним на засадах особистісно-орієнтованої взаємодії. ФК 4. Знання та володіння на фаховому рівні методами навчання історії, виховання та розвитку учнів. ФК 5. Здатність запроваджувати інноваційні технології в освітній процес закладів загальної середньої освіти, здатність моделювати зміст навчання історії та громадянської освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів. ФК 6. Здатність забезпечувати учням здобуття освіти державною мовою, формувати їх мовно-комунікативні уміння. ФК 7. Здатність доносити знання до учнів закладів загальної середньої освіти, формувати мотивацію та організовувати їхню пізнавальну діяльність при трансляції знань з історії та громадянської освіти. ФК 8. Здатність до використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі та в наукових дослідженнях. ФК 9. Здатність мотивувати учнів до участі у житті громади, пояснювати здобувачам освіти зв'язок між локальними процесами та глобальними викликами.
	7 – Програмні результати навчання

	ПРН 1. Знання теоретико-методологічних основ навчання історії та громадянської освіти. ПРН 2. Знання теоретичних і практичних основ інноваційних освітніх технологій та їх використання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. ПРН 3. Знання та розуміння теорії, методики і методології наукових досліджень з педагогіки та методики навчання історії на засадах академічної доброчесності. ПРН 4. Здатність використовувати різноманітні форми і методи навчання історії, розвитку та виховання учнів у закладах загальної середньої освіти. ПРН 5. Здатність забезпечувати набуття учнями закладів загальної середньої освіти системних знань про факти, події, явища в Україні та світі ХХ–ХХІ ст. з позицій цінності життя людини і досвіду українського державотворення в контексті світового історичного процесу, здатність поглиблювати інтерес учнів до історії як сфери знань і навчального предмета. ПРН 6. Здатність добирати і використовувати сучасні інноваційні технології навчання історії та громадянської освіти, виховання і розвитку учнів. ПРН 7. Здатність формувати у здобувачів освіти навички самостійної роботи. Здатність розвивати критичне, творче мислення учнів і формувати їхнє ціннісне ставлення до подій минулого та сучасного життя. ПРН 8. Здатність сприяти розвитку особистості учня, яка має патріотичний світогляд, займає активну громадянську позицію, розуміє виклики глобалізованого світу через засвоєння історичних явищ і процесів, що стосуються історії України ХХ–ХХІ ст. та її місця у світі. ПРН 9. Здатність створювати безпечне, рівноправне та психологічно-комфортне освітнє середовище в освітньому процесі та позаурочній діяльності. ПРН 10. Здатність аналізувати історичні події, явища та процеси у світі загалом та в Україні зокрема.
--	--

	ПРН 11. Здатність визначати, аналізувати актуальні проблеми, наукові досягнення в галузі педагогіки, громадянської освіти та історичної науки. ПРН 12. Вміння визначати актуальні напрями педагогічних досліджень, виконувати оригінальні наукові дослідження з педагогіки та методики викладання історії на засадах академічної доброчесності, готувати наукові статті та доповіді з педагогічних та історичних наук, аналізувати інформаційні джерела. ПРН 13. Здатність до творчої, самостійної діяльності, використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, оцінювання та забезпечення якості виконуваних робіт, створення проєктів та їх публічного захисту. ПРН 14. Здатність організації освітнього процесу відповідно до вимог сучасної педагогіки; планувати, проводити та оцінювати навчальні заняття з історії та громадянської освіти.
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	90% науково-педагогічних працівників мають наукові ступені та звання, серед них – 5 доктори наук і 4 професори; відповідають вимогам щодо кваліфікації викладачів, представлених у Ліцензійних умовах провадження освітньої діяльності (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187) – 100 %. З метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники не менше ніж один раз на п'ять років проходять стажування, в т. ч. закордонні, а також систематично здійснюють підвищення кваліфікації згідно із Порядком підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 21.09.2019 р. №800 (зі змінами і доповненнями) та «Положенням про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка».
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічна база університету відповідає вимогам щодо підготовки фахівців за освітньою програмою. Освітній процес здійснюється в аудиторіях з мультимедійним обладнанням, у комп'ютерних класах. В університеті створено умови для доступу до мережі Інтернет. Самостійна робота організовується з використанням

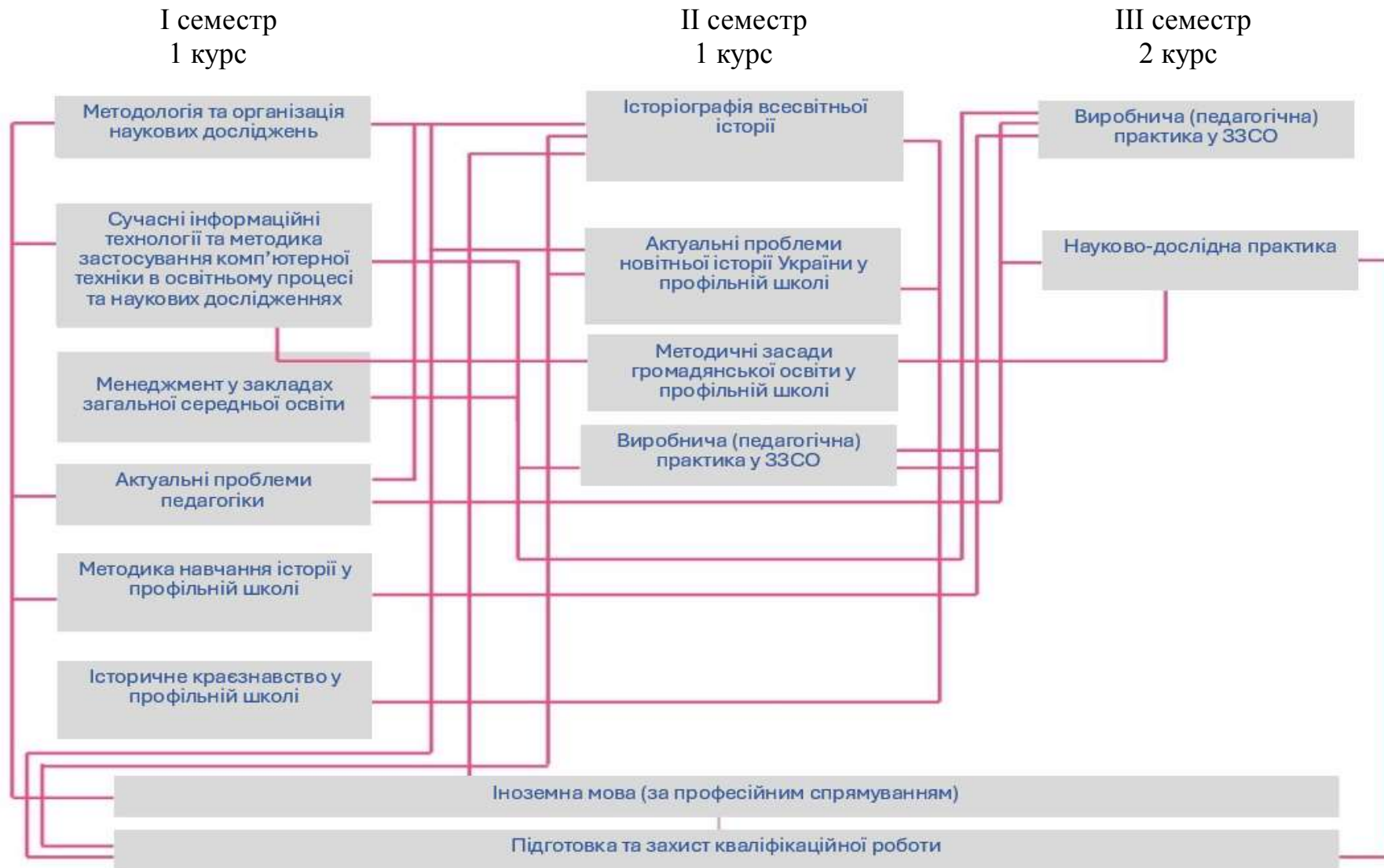
	сайту університету та Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М.Лазаревського, використання сервісів Google тощо. Функціонує розвинена соціальна інфраструктура: - в університеті є 3 гуртожитки; - спортивні зали, спортивний майданчик; - медичний пункт.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	В освітньому процесі використовуються інформаційні та комунікаційні технології, мультимедіа, Інтернет ресурс. - офіційний сайт НУЧК імені Т.Г. Шевченка (http://chnpu.edu.ua); - офіційна сторінка Інституту (https://inst-hist.chnpu.edu.ua); - необмежений доступ до мережі Інтернет; - наукова бібліотека, читальні зали; - університетський репозитарій (http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/); - навчально-методичне забезпечення дисциплін на кафедрах, у системі Moodle.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Цілі та завдання, організаційне забезпечення академічної мобільності здобувачів вищої освіти в НУЧК, порядок визнання та перезарахування результатів їхнього навчання, права та обов'язки учасників освітнього процесу, які беруть участь у програмах академічної мобільності, порядок звітування та оформлення документів за результатами навчання регламентує «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» від 25.04.2018 р.
Міжнародна кредитна мобільність	Міжнародна академічна мобільність здобувачів вищої освіти реалізується на підставі міжнародних договорів про співробітництво, програм, проєктів, на основі індивідуальних запрошень у порядку, встановленому «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка». Угоди НУЧК про міжнародну кредитну мобільність: з Університетом «Нижній Дунай» (Румунія, м. Галац); Варшавським університетом (Польща); Центром Української Культури та Документації в Угорщині

	(Угорщина, м. Будапешт); Даугавпілським університетом (Республіка Латвія); Огрським державним технікумом (Республіка Латвія); Латвійським університетом природничих наук і технологій (Республіка Латвія); Ризьким технічним університетом (Республіка Латвія).
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Не передбачається

2.1. Перелік компонент освітньої програми

Шифр за ОПП	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
Цикл загальної підготовки			
OK1	Методологія та організація наукових досліджень	3	залік
OK2	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	6	екзамен
OK3	Сучасні інформаційні технології та методика застосування комп'ютерної техніки в освітньому процесі та наукових дослідженнях	3	залік
Цикл професійної підготовки			
OK4	Менеджмент у закладах загальної середньої освіти	3	залік
OK5	Актуальні проблеми педагогіки	3	екзамен
OK6	Методика навчання історії у профільній школі	3	екзамен
OK7	Історіографія всесвітньої історії	3	екзамен
OK8	Актуальні проблеми новітньої історії України у профільній школі	3	екзамен
OK9	Методичні засади громадянської освіти у профільній школі	3	екзамен
OK10	Історичне краєзнавство у профільній школі	3	залік
OK11	Підготовка та захист кваліфікаційної роботи	11	екзамен
OK12	Виробнича (педагогічна) практика у ЗЗСО	19	залік
OK13	Науково-дослідна практика	3	залік
Загальний обсяг обов'язкових компонент		66 кредитів	
Вибіркові компоненти ОП			
Каталог вибіркових дисциплін (разом 24 кредити)			
Загальний обсяг вибіркових компонент		24 кредити	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		90 кредитів	

2.2. Структурно-логічна схема ОП

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти.

Атестація здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) здійснюється у вигляді публічного захисту кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота має бути перевірена на плагіат.

4. Матриця відповідності програмних компетентностей обов'язковим компонентам освітньої програми

[illegible]

5. Матриця відповідності програмних результатів навчання обов'язковим компонентам освітньої програми

	ОК1	ОК2	ОК3	ОК4	ОК5	ОК6	ОК7	ОК8	ОК9	ОК10	ОК11	ОК12	ОК13
ПРН1					*	*		*			*	*	
ПРН2		*	*	*	*	*					*	*	
ПРН3	*					*		*	*	*	*	*	*
ПРН4				*	*	*		*	*	*		*	
ПРН5				*		*	*	*	*	*		*	
ПРН6			*	*	*	*		*	*	*		*	
ПРН7		*			*	*	*	*	*	*	*	*	*
ПРН8		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	
ПРН9					*	*	*	*	*	*		*	
ПРН10				*	*	*			*	*		*	
ПРН11						*	*	*	*	*		*	
ПРН12	*				*		*	*	*	*	*		*
ПРН13	*					*		*	*	*	*		*
ПРН14	*	*	*	*		*		*	*	*	*	*	*